

ESIPUHE

Hyvä lukija,

kädessäsi on poikkeuksellinen *Lähikuvan* numero. Tällä numerolla alkava vuosikerta on ensimmäinen, johon *Lähikuva* on saanut Suomen Elokuvasäätiön lehtitukea. Edellisinä vuosina kyseisen tuen ovat jakanee Filmihullu, Peili ja La Strada. Nyt näiden rinnalle hyväksyttiin (tosin muita lehtiä pienemmällä tuella) pitkään lähinnä kerta-avustuksilla ja monien ihmisten korvaamattomalla talkootyöllä eteenpäin ponnistellut lehtemme.

Kyseinen päätös oli Elokuvasäätiöltä paitsi miellyttävä tunnustus toimituskunnallemme ja kirjoittajillemme myös avaus suomalaisen elokuvantutkimuksen suuntaan. Tunnustus ajoittui sikälikin hyvin, että myös Suomen Akatemia korotti tänä vuonna *Lähikuvan* saamaa avustusta. Voimme siis aloittaa tämän vuosikerran varsin positiivisissa merkeissä, kiitos mainituille instituutioille.

Jos tälle *Lähikuvan* numerolle haluaa hakea yhtenäistä teemaa, se voisi olla erityisen ja yleisen tai paikallisen ja globaalin suhde. Numeron kaikki artikkelit sivuavat tai jäsentyvät näiden toisiinsa sulautuvien käsiteparien kautta. Yhtäällä Siegfried Zielinski tarkastelee “kehittyneiden teollisuusmaiden” kulttuurin hyvin kokonaisvaltaista muutosta, siirtymää elokuvasta ja televisiosta - “historian välinäytöksistä” - kohti tietokonepohjaista audiovisuaalista kulttuuria, joka on hänen mukaansa muuttava myös välineen ja sen kuluttajien/katsojien psykofyysistä suhdetta. Toisaalla Ari Honka-Hallila, Hannu Salmi ja Veijo Hietala kääntyvät kaikki suo-

malaisen elokuvan puoleen ja pyrkivät paikantamaan sen joko suhteessa alueellisiin eroihin tai historialliseen kontekstiin.

Paikallisen ja yleisen rajalla liikkuvine kysymyksenasetteluineen numeron artikkelit houkuttelevat myös kysymään elokuvateorian ja paikallisuuden suhdetta. Hannu Salmelle tämä on merkinnyt mm. yksittäisen elokuvan analyysistä ja sen historiallisesta sijoittamisesta lähtevää laajempien näkökulmien kartoitusta. Honka-Hallilan pohjalaisuuden representaatioita tarkastelevassa artikkelissa paikallisuus ja yleisyys hahmottuvat mm. alueellisen kulttuurin (paikallisuuden) ja sukupuolen (“yleisen”) representaatioiden suhteiden kautta.

Honka-Hallilan pohjalaisuutta tarkastelevan artikkelin perusteella häyrykulttuuriin ja sen rinnalla virinneen körttiläisyyden representaatiot liittyvät maskuliinisuuden ja feminiinisuuden määrittämiin, siihen tyhjiin tilaan jossa sukupuoli-identiteeteistä neuvotellaan. Honka-Hallilan analyysi antaa mm. ymmärtää, että puukkojunkkarius (joka “olikin pääasiassa maaseudun alempien sosiaaliryhmien, tilattoman väestön, uhoa”) saattaisi elokuvissa selittyä osin tavalla määrittää alempien sosiaaliryhmien miesten maskuliinisuus mm. fyysisyytenä ja auktoriteettienvastaisuutena - siis eräänlaisena hyvityksenä taloudellisen ja poliittisen vallan puutteelle.

Toisaalta esimerkiksi Pohjalais-kuvastomme yksi avainteksti, Artturi Järviluoman näytelmä *Pohjalaisia*, sijoittaa körttiläisyyden ja häijyilyn selkeästi kysymykseksi sukupuolierosta, siis osaksi “ylei-

sempää” kysymystä. Näytelmän tarjoamassa arvohierarkiassa miesten aggressiivinen häjyilykulttuuri asettuu körttiläisyyden ja siihen liitetyn passiivisen naiseuden edelle.

Veijo Hietalan artikkeli taas kysyy elokuvateorialta sen paikallisuutta. Hietala pyrkii soveltamaan paljolti Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa syntynyttä etnisyyden representaatioita tarkastelevaa tutkimusta suomalaiseen kontekstiin. Samalla hänen artikkelinsa esittää lukijalleen implisiittisen kysymyksen: miten erilaisesta kulttuurista ja konkreettisesti historiallisesta tilanteesta, sorron ja marginalisoinnin kokemuksesta sekä itsemäärityksen halusta lähtevä tutkimus on sovellettavissa suomalaisen kontekstiin, jossa valtaerot eivät välttämättä määriy samoilla akseleilla.

Zielinski pohtii optimismin ja kriittisyyden välillä häilyvässä artikkelissaan ja haastattelussaan audiovisuaalisen kulttuurin ja elokuva- sekä televisiotutkimuksen tulevaisuutta. Zielinskin varsin provoka-

tiivinen artikkeli herättäneen mielenkiintoisia kysymyksiä, joista keskeisimpiä lienee vallan asema Zielinskin esittämässä tulevaisuudennäkymässä, jossa tietokonekeskeinen “audiovisio” auttaa Zielinskin mukaan rikkomaan liikkuvan kuvan tuotannon ja havainnon rajoja.

Tämä tarkoittaa hänen mukaansa mm. muutoksia elokuvantekijöiden ja katsojien sekä kirjoittajien ja lukijoiden suhteessa. Toisaalta tällainen teknologiasta sinänsä, “tietokoneen katseesta”, lähtevä optimismi saa kysymään, eikö teknologian sosiaalisella paikantamisella - kuka käyttää tietokonetta, miten ja mihin tarkoitukseen - ole osansa näissä katsojan ja välineen suhdetta määrittävissä prosesseissa. Toisin sanoen näinkin laajoissa kysymyksissä meidän olisi ehkä pyrittävä miettimään myös erityiskysymyksiä, ongelman paikallistettuja puolia.

Martti Lahti

Gorilla: Kari Autero

NUORISOTUTKIMUS

Neljä ajankohtaista teemanumeroa vuodessa/80 mk

Tilaukset: Nuorisotiedon kirjasto
Kasarmikatu 23 A
00130 Helsinki
Puh. 90-660 385
Fax 90-653 043